

Slovenski dom

Štev. 32

V Ljubljani, v sredo, 10. februarja 1943 XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6 Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6 Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Bollettino no. 990

Successi aerei e marittimi sul fronte africano

20 velivoli abbattuti, un piroscalo di 10.000 tonn. e una torpediniera affondati

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Alla frontiera libico-tunisina una forte puntata del nemico è stata energicamente stroncata col concorso di aerei di assalto. Durante un'incursione sul porto di Gabes l'aviazione avversaria perdeva 12 apparecchi, tra cui sei bimotori; altri quattro velivoli nemici venivano abbattuti in combattimento nel cielo della Tunisia ad opera della caccia germanica.

Una pattuglia di nostri cacciatori intercettava una grossa formazione di bombardieri fortemente scortata in aspri duelli ne distruggeva due.

Nelle acque algerine nostri sommergibili comandanti dai tenenti di vascello Vittorio Petrelli, Campagnano e Ottorino Beltrami, siluravano ed affondavano, rispettivamente un piroscalo di 10.000 tonn. navigante un convoglio ed una torpediniera.

Messina nella mattinata e Palermo nella tarda sera sono state ieri bombardate da aeroplani nemici: perdite e danni in corso di accertamento. Risultano abbattuti sei apparecchi: uno dala nostra caccia, al largo di Messina, tre dalle artiglierie italiane e germaniche della difesa di Palermo, precipitati in mare presso Torre dell'Orsa, ad est dell'Arenella, a nord di Mongerhino, due da un cacciatore tedesco nei dintorni di Pozzulla (Ragusa). Le vittime dell'incursione del giorno sette su Napoli scendano a 10 morti e 60 feriti tra la popolazione civile.

Nota al bollettino 990: La pattuglia di nostri cacciatori citata nel bollettino odierno per avere attaccato nel cielo tunisino una formazione aerea nemica fortemente preponderante di numero abbattendo due velivoli avversari era agli ordini del capitano Giulio Giuntella.

Podmornice - orožje, ki bi utegnile odločiti sedanjo vojno

Lizbona, 10. februarja. s. Vprašanje o podmorniški vojni je še vedno glavni predmet razprav v ameriškem tisku. Imenovanje admiral Dönitz za vrhovnega poveljnika Hitlerjevega vojnega brodogradništva je novo potrdilo, da se Nemčija pripravlja na skrajne napore v podmorniški vojni, piše »New York Times« in dostavlja: Moramo se zavedati, da podmornice lahko dobe vojne z Nemčijo. Nedvomno lahko pričakujemo, da se bodo pomnožile izgube v ladijskem prostoru, temveč da bodo večje tudi izgube med našimi mornarji.

München, 10. februarja. s. Münchener Neuste Nachrichten pišejo o zadnjem izrednem nemškem uradnem vojnem poročilu o zmagi nemških podmornic na Atlantiku ter ga v svojih pripombah označujejo kot najzanesljivejšo potrdilo o tesnem sodelovanju med različnimi vrstami nemškega orožja. Vsakega toliko časa se sovražnik pripravi, da bi oskrbel svoje vojske s stvarmi, ki so potrebne za nadaljevanje sedanje ofenzive, ali pa ob začetku nove — piše omenjeni list. Podmornice pa s skrajno odločnostjo napadajo ter pošiljajo na dnu morja tanke, letala, strelivo, živila in pogonska sredstva. To je tisto, zaradi česar je »Economist« zapisal: »Velika Britanija lahko izgubi vojno. Res ni pretiraval ogromne nevarnosti za Anglosaksonce, ki so se izkazali za nespodobne, da bi našli kakršno koli obrambno sredstvo, medtem ko naše podmornice v vedno večjih trumah nadzorujejo vse pomorske ceste.

Novi japonski vojni proračun

Tokio, 10. febr. s. Japonski časopisi javljajo, da bo za prihodnje finančno leto objavljeno podpisovanje državnega posojila v znesku 21 milijard in 420 milijonov jenov. Listi tudi poročajo, da znašata redni in izredni državni proračun za novo finančno leto v celoti 36 milijard in 36 milijonov jenov, kar da 11 milijard in 342 milijonov več kakor pa v prejšnjem letu. Če upoštevamo, da znaša celotni narodni dohodek okrog 50 milijard jenov, potem sledi, da bo šlo 74% vseh teh dohodkov za pokritje vojnih stroškov.

Tokio, 10. febr. s. Ko je v spodnji zbornici razlagal proračun vojnih izdatkov, je finančni minister Kaya povedal, da so dohodki za po-

»Dokazila o nasprotnikih bedastočah«

Rim, 10. febr. s. Včerajšnja »dokazila o nasprotnikih bedastočah« pravijo: London: List »News Chronicle« prinaša nekaj izjav, ki naj bi jih bila dala neka gospa Fusellieva, o kateri pravi list, da se je rodila v Italiji, da je tam živila do pred mesecem dni, in ki naj bi bila žena lastnica neke angleške restavracije. V svojih izjavah je gospa popisovala strahovito škodo po angleških letalskih napadih na Turin in nazadnje rekla: »Italijani zdaj mislijo, da Anglija konec koncev vendar nekaj dela. Ta trditve se zdi čudna, toda v Italiji vsi upajo na Anglijo. Poslednje besede, ki mi jih je dejal

Vojno poročilo št. 990

Letalski in pomorski uspehi na afriškem bojišču

20 nasprotnikovih letal uničenih v boju, 10.000 tonski parnik in ena torpedovka potopljena

Italijansko uradno vojno poročilo št. 990 pravi: Na libijsko-tunizijski meji je ob sodelovanju naskakovalnih letal bil močan nasprotnikov sunek odločno odbit.

Med poletom na luko Gabes je nasprotnikovo letalstvo izgubilo 12 strojev med njimi 6 dvomotornih. Druga štiri nasprotnikova letala so bila sestreljena po zaslugi nemških lovcev v boju nad Tunizijo.

Patrolja naših lovcev je prestregla velik in močno spremljan oddelek bombnikov ter v hudih dvobojih uničila dva.

V alžirskih vodah so naše podmornice pod poveljstvom poročnikov bojne ladje Viktoria Petrellija Campagnana in Ottorina Beltrami torpedirale in potopile 10.000 tonski parnik ter eno torpedovko.

Siloviti obrambni boji na srednjem in južnem delu ruskega bojišča

Brezuspešni poskusi za obkolitev Nemcev na jugu — Nemški protinapadi na ostalih frontah

Hitlerjev glavni stan, 10. februarja. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo naslednje uradno vojno poročilo:

Na jugu vzhodne fronte je naval sovražnik pridobil na silovitosti. Nemške čete so na obeh bojnih odsekih bile hude obrambne boje, zaradi ponovnih poskusov sovražnika, da bi z močnimi novimi silami predrli ali obkolili naše črte.

Na zahodnem Kavkazu so bili zavrnjeni krajevno omejeni sovjetski sunki.

Nasprotnikova letala so včeraj zjutraj bombardirala Messino, pozno zvečer pa Palermo. Izgube in škodo še ugotavljajo. Kaže, da je bilo zbitih 6 letal; eno po naših lovcih nad morjem pred Messino, tri po italijanski in nemški protiletalski obrambi v Palermu in so padla v morje blizu Torre dell'Orsa, vzhodno od Arenelle in severno od Mongerbina. Dve letali je sestrelil neki nemški lovec nad okolico Pozzulla (Ragusa).

Zrtev napada na Napoli dne 7. februarja znašajo 10 mrtvih in 60 ranjenih med civilnim prebivalstvom.

Pripomba k vojnemu poročilu št. 990.

Patrola naših lovcev, o kateri navaja današnje uradno vojno poročilo, da je nad Tunizijo napadla dosti številnejši nasprotnikov letalski oddelek ter zbita dve letali, je letela pod poveljstvom stotnika Julija Giuntella.

Proti ponovnim sovražnikovim napadom na področju izliva reke Dona potekajo lastni protinapadi.

Ob spodnjem Donu, na vsem področju Donca in zapadno od oskolskega odseka so boljševiki obnovili svoje napade na široki fronti. Bili so tudi tukaj po hudih bojih zavrnjeni ali prestreženi v protinapadih. Boji trajajo dalje. V hudem obrambnem boju so se naši oddelki zmerom znova uveljavili proti veliki sovražnikovi premoči in v najbolj neugodnih vremenskih razmerah.

V nadaljevanju napadov proti naši obrambni fronti južno od Ladoseke jezera so boljševiki utrpeli kar najhujše izgube brez omeje vrednega uspeha.

V vzhodni Kareliji je bilo zavrnjenih več sovražnikovih sunkov ki so bili izvedeni ne glede na izgube ljudi in materiala.

Na libijsko-tunizijskem območnem področju se je izjalovil sovražnikov napad proti našim postojankam. Takojšnji protisunk z naše strani je prisilil sovražnika k umiku. Nemški letalski oddelki so prizadeli sovražniku z nepričakovanimi napadi občutne izgube v ljudeh, težkem orožju in motornih vozilih.

Nemški lovci so razkrpili ob vzhodni obali Tunisa sovražnikove bombniške in lovske skupine in sestrelili pri eni lastni izgubi 13 sovražnikovih letal.

O prekršitvi švedske nevtralnosti so posamezni sovražniki letala priletela v pretekli noči nad Vzhodno morje. Ni bilo ugotovljeno da bi bila metala bombe.

Japonski uspehi na Salomonskih otokih in na Novi Gvineji po letu dni bojev

Tokio, 10. februarja. s. Japonski cesarski glavni stan poroča, da so japonske vojaške in pomorske sile v skupini Salomonskih otokov in na Novi Gvineji od lanskega poletja dalje pobile 25.000 sovražnih vojakov, zbiti 230 nasprotnikovih letal, razdejale 30 topov ter razbile ali pa zažgale 25 oklepnih avtomobilov. Japonske vojaške in pomorske sile so od lanskega poletja dalje v južnem delu Tihega morja pošiljale na Salomonske otoke in na novo Gvinejo ladje, zavzele vojaško važne po-

stojanke, zavrnile sovražnikove protinapade ter tako ustvarile oporišča za nove nastope.

Japonsko vrhovno poveljstvo pripominja, da so japonske čete, ki so prodirale proti Buni na Novi Gvineji z namenom, da izvedejo omenjene nastope, navzile temu, da so bile številno slabotne, vendarle strle trdovraten sovražnikov odpor. Konec januarja letos so bile te čete po izpolnitvi svoje naloge poslane na druge točke. Isto se je zgodilo s četami, ki so bile imele nalogo podpirati nastope na otoku Guadalcanalu v skupini Salomonskih otokov. Povsod so Japonci izvajali stalen in močan pritisk na nasprotnikove sile, ki so bile na ta način zadržane, zaradi česar je bilo mogoče izvesti premike japonskih oddelkov v najlepšem redu. Japonske izgube pri omenjenih nastopih so znašale 16.743 mrtvih (bodisi da so padli na bojišču ali pa umrli na posledicah ran), 139 teta, ki so se vrgla na sovražnikove cilje in se niso vrnila. Japonske izgube so potemtakem dosti manjše kakor pa izgube na nasprotnikovi strani.

Anglija mora načenjati zaloge živil

Rim, 10. febr. s. V odgovoru na neko vprašanje je predsednik vlade Churchill odgovoril v spodnjem domu, da je Anglija zavoljo pomorskih prevoznih težav morala načeti svoje živilske zaloge.

Bolgarska vera v zmago osi

Sofija, 10. febr. s. Notranji minister Gabrovski je imel v Klevi govor pred veliko ljudsko množico. Baval se je z bolgarskim notranjim položajem in z odnosi Bolgarie do drugih držav. Podal je napre pregled nedavnih mednarodnih dogodkov in zatrdil, da preživlja danes ves svet najpomembnejše in odločilne dni za svojo usodo. Rekel je: Naj bodo sile, s katerimi razpolagajo Angleži in Amerikanci kakršne koli, zmago bo prav gotovo odnesla os. Za bolgarsko ljudstvo ni druge poti, kakor korakati ob strani velikih zaveznikov. Biti mora pripravljena, da z vsemi silami podpre vojske osi v tem velikem boju, kajti zmaga osi je tudi zmaga Bolgarie.

Bolgarija je poslala v Italijo odposlanstvo za sklenitev posebnega gospodarskega sporazuma, ki določa med drugim dobavo 60 milijonov škatlic vžgalic za Bolgarijo.

Italijanske vojne izgube v januarju

Italijansko vrhovno poveljstvo poroča: Izgube, ugotovljene v mesecu januarju ter tiste, ki jih ne vsebujejo prejšnji sezname pa so zanje do 31. januarja prišle določene listine ter imena, znašajo:

Vojna in milica: Severna Afrika: padlih 440, ranjenih 592, pogrešenih 4520.

Rusija: poimenski seznam padlih na vzhodnem bojišču se sestavlja: ranjenih je 10.285, pogrešenih 27.000.

Balkan in ostala zasedena ozemlja: padlih 251, ranjenih 415, pogrešenih 57.

Domače ozemlje: padlih 26, ranjenih 25.

Mornarica: Padlih 131, ranjenih 324, pogrešenih 867.

Letalstvo: Padlih 75, ranjenih 110, pogrešenih 108.

Trgovska mornarica: Od 10. junija 1940 do 31. januarja 1943 padlih 1892, ranjenih 493.

Seznami padlih so objavljeni v posebnem večrajšnem dodatku lista »Oborožene sile«.

Slavnim bojevnikom in njihovim rodbinam velja ganjena in neveljiva hvaležnost domovine.

Premestitve in imenovanja prefektov

Rim, 10. februarja. s. Notranje ministrstvo je odredilo naslednje premestitve prefektov: prefekt Oscar Uccelli, sedanjí rimski guverner, je postavljen za prefekta v Milanu, beneški prefekt Vaccari dr. Marcello za prefekta v Napoliu, prefekt Celso Luviano, ki je bil doslej na razpoloženju, postane beneški prefekt, cremonski prefekt dr. Laura Giovannattista je imenovan za rimskega podguvernerja, prefekt dr. Trinchero Mario gre iz Vicenze, prefekt dr. Avalle Enrico, ki je bil doslej na razpoloženju, pa v Savono.

Čuda nemških pionirjev v Rusiji

Berlin, 10. februarja. s. V vojnem dopisu, ki ga je objavil »Völkischer Beobachter«, se govori o neki nemški pionirski skupini, ki je v enem letu na močvirnem ozemlju med jezeroma Ladoga in Ilmen naredila vojno cesto in porabila pri tem za okrog milijon metrov tramovja. Samo ta skupina, o kateri je govora, je prehodila v tem močvirnem pasu 859.000 kilometrov poti, torej dvajsetkrat več kakor pa znaša obseg zemlje, in je prepeljala 108.000 ton pomembnega oskrbovalnega materiala za bojujoče se čete.

Angleški ukrepi za preprečevanje boljševizma po vojni

Stockholm, 10. febr. s. Londonski dopisnik švedskega lista »Aftonbladet« je poslal svojemu listu obvestilo, da ima angleška vlada namen po končani vojni prevesti vse osebe, ki služijo v vrstah domovinske obrambe, v posebno policijsko edinico. Ta ukrep narekuje dejstvo, da je zavoljo svobodne boljševiške propagande disciplina angleškega naroda vse prei kakor odlična in se utegne po končani vojni še bolj poslabšati. Zato pa je treba imeti na razpolago sile, ki bodo zmoglo ohraniti mir in red v domovini. To zamisel je jasno izrazil polkovnik Arthur Smith, vodja ozemeliske obrambe v Londonu, ko je nedavno sprejemal poročila svojih podrejenih.

Nove pritožbe generala de Gaullea

Lisbona, 10. febr. s. General de Gaulle obžaluje v razgovoru z angleškimi časnikarji, da njegovemu gibanju prikrivajo angleške in ameriške načrte glede bodočnosti Francije in da so angleški in ameriški nastopi degaulloveci bili prikrajšani. Po štirih mesecih, kar so zasedli Francozsko Afriko Angleži in Amerikanci so številni degaulloveci še vedno v ječi. General je dejal, da skupina svobodnih Francozov, ki jo vodi on, ne more sodelovati pri upravi Francoske Afrike, ker niso tam še uvedeni francoski zakoni in ker ne vlada niti svoboda besede, ne svoboda tiska.

Vesti 10. februarja

V jeklenih blagajnah newyorških bank je sedaj spravljeno za okoli 8 milijard švedskih kron zlata iz posameznih evropskih držav, ki so ga prenesle v Ameriko zaradi vojne, poročajo švedski listi. Zlate zaloge Združenih držav pa so spravljene v Fort Knoxu. Cenijo jih na 80 milijard švedskih kron.

Pri neki letalski nesreči na Srednjem vzhodu je izgubil življenje ameriški general Harry Williams, glavni ravnatelj za preskrbo in vzgojo ameriške vojske.

V Berlinu je umrl general Kurt Haase, ki se je zelo odlikoval v bojih na Poljskem in Franciji. Zaradi tega je Hitler zapovedal, naj ga pokopljejo na državne stroške.

Nekemu japonskemu kemiku se je posrečilo sestaviti kovinsko zmes, ki je 33% lažja kakor pa duraluminij. Zmes je prožna, ne rjavi in pomeni ogromno pridobitev za letalsko industrijo.

Za bolgarskega vojaškega odposlanca v Španiji in v Franciji je bil imenovan major Žilato.

Bolgarska vlada je zapovedala zaporo nad vsemi kovinami in postavila trgovino z njimi pod državno nadzorstvo. Nakupi in prodaja kovin bodo mogoči samo s posebnim dovoljenjem, ki ga bo izdajalo trgovinsko ministrstvo.

Amerika je lansko leto izgubila 2 milijona delovnih dni zaradi 1463 stavk, katerih se je udeležilo 560.000 delavcev.

Ob 50 letnici Slovenskega planinskega društva

Ljubljana, 10. februarja.

Dne 27. februarja 1943 bo preteklo 50 let od rojstva Slovenskega planinskega društva. O nastanku te naše organizacije, ki je doživela tokom pol stoletja svojega življenja pomembno in obširno delo, čitamo v poročilu »Po desetih letih«, ki ga je leta 1903 sestavil dr. Vlad. Foerster in v posebni brošuri izdal takratni Osrednji odbor Slovenskega planinskega društva, med drugim sledenče zanimive stavke: »Dne 23. julija 1892 so prišli mladi narodni hribolazci Josip Hauptman, Ivan Korenčan in Anton Škof, nabirajo planike, vsak z druge strani na visoko pečino. Krasno vreme, prelep razgled in mičen šopek planik so razveseljevali mlada srca. Vzdrumimo se! so rekli mladenci, podali si roke, pobratili se ter trdno sklenili, da ne nehajo prej, dokler se ne ustanovi slovensko planinsko društvo. — Septembra meseca 1892, leta so se pričeli zbirati somišljeniki. Po štiri, pet, šest se jih je odzivalo vabilu sklicateljev. Zanimanje je bilo od dne do dne večje in z njim radost sklicateljev. Kmalu se je sestavil pripravljalni odbor in sklical več osonvalnih shodov, prvega dne 22. septembra 1892.

Na shodu dne 13. novembra so bili v začasni odbor izvoljeni gg. Ivan Hrasny (načelnik), Vinko Borštner, Josip Hauptman, Anton Mikuš, Simon Rutar, Ivan Soklič, Fran Tavčar, Fran Trilner in Jernej Zitnik.

mon Rutar, Ivan Soklič, Fran Tavčar, Fran Trilner in Jernej Zitnik.

Ta odbor je sestavil pravila, katere je slavno c. kr. ministristvo za notranje stvari potrdilo z odlokom z dne 10. januarja 1893, leta št. 80637, pripravljali in vse potrebno ukrenili za ustanovni občni zbor, ki se je vršil dne 27. februarja 1893. leta v vrtnem salonu pri »Maljuz« v Ljubljani. V istem letu 1893, sta nastali nato še dve podružnici, Kamniška in Savinjska. Naslednje leto je bil objavljen prvi seznam članov društva. Na podlagi tega seznama in podatkov g. Lindtnerja Henrika, ravnatelja v Ljubljani, ki je danes najbolj zanesljiva zgodovinska priča za dogodke iz te dobe prvih let pred postankom in po ustanovitvi SPD, posnemamo, da žive še danes sledenči člani Osrednjega društva SPD iz leta 1893, in so z društvom vred našli jubilarji: Dežman Anton, trgovec in posestnik, Finžgar Franc, pisatelj, Fürsager Leopold, trgovec, Korenčan Ivan, trgovec, Kraigher Franc, krojač, Lindtner Henrik, ravnatelj, Mandelj Josip, ravnatelj tobačne tovarne v p. Mazi Ivan, uradnik drž. žel. v p. Pogačnik Janko, dež. blaginjak v p. Sušnik Rihard, lekarnar, Turk Hugo, živinodržavnik, Vrtovec Josip, poštni kontrolor, Žužek Franc, gradbenik, svetnik, Magolič Srečko, ravnatelj tiskarne, in Schwendner Leopold, knjigarnar, vsi v Ljubljani.

Vince sladko teče Ljubljancem po grlu gladko

Ljubljana, 9. februarja.

Pred nekaj sto leti so kranjski deželni stanovni pisali osrednji vladi na Dunaj, da se na Kranjskem, zlasti ne v Ljubljani, ne izplača posebej omejevali pivovarniške obtri, ker je Kranjska prava »vinska dežela«. To se pravi, da so bili kranjci že tedaj znani vinopivci in da niso dosti marali za drugo alkoholno pijačo, za pivo, ker so imeli dobrega vina dovolj; žganje, likerji, rum in podobno, pa so pri nas prišli v modo šele v devetnajstem stoletju, oziroma nekatere vrste šele v dvajsetem.

V resnici so imeli naši kraji nekoč več vinogradov kakor pa danes. Za Rimljane vemo, da so celo griče okoli Blejskega jezera zasadiili z vinsko trto, od tedaj dalje pa se je severna meja, do koder uspeva vinska trta, vedno bolj umikala proti jugu, gre pa še vedno skozi naše kraje in skozi Ljubljansko pokrajino, ki je še vedno vinogradniška dežela. Ni morda temu vzrok, ker je sedaj mrzlejšje vreme, kakaj ravno nasprotno je res: zime so sedaj bolj mile in poletja bolj vroča kakor kdaj prej, temveč je trta manj odporna in zahteva večje nege.

Na Dolenjskem in v Beli Krajini je domača trta že več desetletij zginila in le redko kje jo še najdemo skrbno negovano kot pravo redkost. Trtna uš, zanešana iz Amerike, je strahovito gospodarila in je izgledala, da bo vse vinogradništvo v naših krajih uničeno in se ne bo nikoli več popravilo. Naši vinogradniki so se tedaj oprijeli ameriške trte kot podlage za cepljenje in tako so obnovili svoje vinograde. Te trte so odporne proti trtni uši. Žal pa so odporne tudi samorodnice, ki so se pred desetletji zelo razširile in ki dajejo grozdje oziroma vino slabše kakovosti. Vino samorodnic je zelo nezdravo, ker vsebuje poleg etilnega, to je pravega alkohola, tudi mnogo metilnega, lesnega, ki je strupen. Samorodnice so pričeli pred leti pri nas odpravljati; celo nagrade so bile razpisane za to delo, vendar jih je še dosti, zlasti v Beli Krajini.

Vsak otrok pri nas ve, da pridelujejo na Dolenjskem vino eviček, ki velja zlasti v Ljubljani za pravo specialiteto in tipično slovensko vino.

Toda če pride Ljubljancem v dolenjski vinograd in prosijo: »Pokažite mi evičkovo trto!« so Dolenjci kar v zadregi. Evičkove trte s tem imenom namreč ni. Obstoje sicer razne vrste trt, ki dajejo črne, temno rdeče in tudi bele jagode in kakor pridelovalec izbere grozdje teh trt v prešo, tak eviček potem ima, pa naj ga popije sam ali proda. Zato smo poznali razne evičke visoke kakovosti, ki so dobivali nagrade na mednarodnih razstavah, pa tudi eviček take vrste, ki bi ga človek prav lahko zamenjal z jesirom.

Pa ne samo evička, temveč tudi druga vina prideluje Dolenjska, saj slovi dolenjska črnina in belo trškogorsko vino ter druga. Belokranjsko vino včasih v Ljubljani ni bilo v čislju, ker se je pod tem imenom prodajalo pač maršjaški drug. Odkar pa so Belokranjci pričeli bolj paziti na svoj pridelek, je pridobilo to vino na ugledu.

Seveda bi pa bila Ljubljana žejna, ako bi bila odvisna samo od dolenjskega vina. Z v prejšnjem stoletju je Ljubljana, kakor tudi vsa Goranska, uvažala mnogo vina iz Hrvaške, obratno pa so tudi Dolenjci prodali dosti svojega vina na Hrvaško. Do prve svetovne vojne so Ljubljanci popili mnogo istrskih vin, dalje iz doline Vipave, iz pokrajine Gorizije in od drugod. Vina kakor vipavec, rebula, refosko, teran, brie so bila v Ljubljani splošno znana in priljubljena.

V letih pred prvo in drugo svetovno vojno pa so bila v Ljubljani najbolj cenjena in tudi najdražja težka štajerska vina, kakor ljutomernčan, sloviti jeruzaleme, vino iz Slovenskih gor, iz Ormoža, iz Haloza in od drugod s Štajerskega. Bzelska in smolenska vina so po okusu, aromi in lahki tekni bili z dolenjskim evičkom in drugimi dolenjskimi vini, ki so ohranila svoj stari sloves. Silno pa je narasel uvoz vina iz Dalmacije, Hrvaškega, iz Srema, Bačke in Banata da, celo iz Srbije.

Pristno dalmatinsko vino je bilo res dobro in močno, toda Ljubljanci so pod imenom »dalmatince« popili marsikaj druge pijače, zlasti popačenega banačana.

Sedaj, po ustanovitvi Ljubljanske pokrajine, pa so se Ljubljanci zopet vrnili k nekdanji priljubljeni rebuli, teranu, brieu in drugim vinom iz sosednjih italijanskih pokrajin. Tem so se pridružili še nove vrste vin iz ostale Italije, ki jih prej Ljubljanci nismo poznali, ki pa prav tako izvrstno teknejo. Različna so imena teh vin in različne kakovosti.

Ljubljanski vinopivci vedo pravo dobro, kje morejo dobiti po svojem okusu pijačo: od lahkega rdečih do opojno temno črnih, od svetlo belih do težkih kakor zlato rumenih vin. Za denar se v Ljubljani še vedno dobi dobra kapljica.

V splošnem pa ostaja konzum vina v Ljubljani skoraj vedno na eni in isti višini. Niso še javno publicirani podatki o konzumu vina v letu 1942, soditi pa je, da ga je bilo kakor 3/4 do 4 milijone litrov uvoženega (leta 1941 3.396.000 litrov, l. 1940 4.169.000 litrov). Ker se Ljubljana po številu prebivalstva veča, pride na osebo torej vsako leto manj vina: lani povprečno na vsakega Ljubljancina kakih 30–35 litrov letno; vpoštevani pa so pri tej številki vsi otroci kakor tudi tisti, ki ga niso pili, enako kot hudi vinopivci. Kar ga eni manj, ga pa drugi zato več popijejo.

V primeri s tem cenijo, da je Ljubljana popila lani približno 1.800.000 litrov piva ali kakih 15 litrov na osebo.

Kljub temu da Ljubljanci žive sedaj bolj solidno in trezno kakor kdaj prej, vendar pa je konzum vina in piva v Ljubljani še vedno velik. Vince sladko teče Ljubljancem po grlu še vedno gladko!

EIAR — Radio Ljubljana

Sreda, 10. februarja. 7.30 Operetna glasba — 8. Napoved časa — Poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Pesmi in napovedi — 13. Napoved časa — Poročila v italijanski — 13.10 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski — 13.12 Orkester vodi dirigent Petralia — 13.45 Operna glasba na ploščah — 14. Poročila v italijanski — 14.10 Godalni orkester, vodi dirigent Angelo — 14.30 Koncert Kmečkega tria — 15. Poročila v slovenski — 17. Napoved časa — Poročila v italijanski — 17.17 Komorna glasba — 17.35 Koncert sopranistke Lelie Bianchi — 19. Govorimo italijansko — poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Simfonična glasba — 20. Napoved časa — Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 20.30 Radio za družino — 21.15 Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini — 22. Predavanje v slovenski — 22.10 Klasični orkester, vodi dirigent Manno — 22.45 Poročila v italijanski.

Ustanovitev Glavne intendantice vojne službe pri ministristvu za notranje posle

Člen 1. Za vso cobo sedanje vojne in še šest mesecev po koncu vojnega stanja se ustanavlja pri ministristvu za notranje posle Glavna intendantica vojne službe.

Člen 2. Intendantici je naloga skrbeti za organizacijo ali vzporediti vse službe za preprečevanje in zaviranje posledic sovražnih udarcev civilnemu življenju vojujočega naroda.

Intendantica skrbi za dobavo in pripravo vseh sredstev, ki so potrebna da se zagotovi redno delovanje vseh civilnih vojnih služb v področju ministristva za notranje posle.

Člen 3. Intendantica načeljuje prefekt, izbran izmed prefektov na razpeloženju po členu 102 kr. uredb z dne 30. decembra 1923-11 št. 2960.

Člen 4. Službe intendantice so v vseh pogledih in tudi glede oskrbovanja s potrebnimi sredstvi izenačene z mobiliziranimi službami operacijskih vojni enot ter so zato deležne popolne prednostne pravice pri nakazovanju.

Člen 5. Intendantica ima polno moč za izvrševanje nalog, poverjenih Intendantici.

Lani za 42 milijonov sladke travce prodano

Ljubljana z okolico pokadila nad 176 milij. cigaret in nad 7 milij. cigar

Ljubljana, 10. februarja.

»Lisica, lisjak sta bila tobak, tobaka ni bilo, sta bila voda.« poje narodna pesem. Kako sta mogla lisica in lisjak piti tobak? Pač to v prenesenem pomenu. Čedne milijone so Ljubljanci z okolici izdali za sladko travco, za razne cigarete in cigare. Ljubljanci z okolici, ki jih je po številu in glavah okoli 150.000, so lani najraje segali po njim priljubljeni cigareti Drava, ki zavzema prvo mesto, na drugo mesto je postavljena Morava, saj pravi pristen Ljubljancin: »Drava je za vsak dan, Morava za svetek. Zadnjo cigareto kadim, kadar imam god in praznik.«

Delovanje GILL-a

Tiskovni urad fašistične zveze objavlja: 9. t. m. je bila v dramskem gledališču predstava za organizirane člane GILL-a in sicer igra »Petrkova poslednja sanje«. Razen organizirancev GILL-a so prisostvovali tudi vsi gojenci ponavljalne šole in gojenci zveznega vzgojnega zavoda. Navzoč je bil tudi zvezni podpoveljnik in zvezna nadzornica GILL-a. Gledalci so z živim zanimanjem spremljali igro.

Nakazovanje in razdeljevanje racioniranih živil za trgovce

Prehranjevalni zavod Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino obvešča vse trgovce z racioniranimi in kontingentiranimi živil, da bo nakazovanje in razdeljevanje rac. živil za trgce po naslednjem vrstnem redu:

Nakazovanje: 11. februarja A—B, 12. febr. C—F, 13. febr. G—I, 15. febr. J—K, 16. febr. K—L, 17. febr. M, 18. febr. N—O, 19. febr. P, 20. febr. R—S, 22. febr. T—Z, 23. febr. peki A—O, 24. febr. peki P—Z.

Razdeljevanje: 15. februarja A—F, 16. februarja G—K, 17. febr. L—M, 18. febr. N—P, 19. febr. R—S, 23. febr. T—Z, 24. febr. Zadruga, 25. febr. peki od A—O, 26. febr. peki od P—Z.

Vsa racionirana živila se bodo izdajala iz skladišč I. Vok, Bleiweisova cesta in A. Volk, Resljeva cesta.

Pri prevzemu nakazila bodo trgovci obveščeni, iz katerega izmed navedenih dveh skladišč bodo prejeli blago.

S Hrvaškega

Znano Imotsko močvirno polje bodo zdaj osušili. Tako je sklenila hrvaška vlada, ki je v ta namen že odobrila kredit 20 milijonov kun. Ko bo polje osušeno bodo s tem dobili 20.000 ha plodne zemlje, kjer bodo lahko pridelali letno okrog 4 do 5000 vagonov žita.

Glavno ravnateljstvo za zdravstvo v hrvaškem ministristvu se je odločilo, da bo v kratkem odprilo tri kuhinje, kjer bodo matere dobivale zdravo in sveže mleko za svoje dojenčke. Tudi bodo matere dobivale lahko tudi vse nasvete, ki se tičejo otroške nege in reje.

Hrvaška vlada je imenovala državnega tajnika v gospodarskem ministristvu dr. Pavla Cankija za svojega pooblaščenca v vzhodni Hrvaški, to je v Bosni in Hercegovini.

V Banja Luki bodo postavili v doglednem času Poglavniku spomenik. Osnutek zanj je naredil znani hrvaški kipar Augustinčić. To bo prvi Poglavnikov spomenik na Hrvaškem.

Intendantica ima pravico zahtevati mobilizacijo ali poveljstvo nad vojaškim osebjem in pridelitev funkcionarjev od različnih državnih uprav, kakor tudi dodelitev tehničnih strok, potrebnih za redni potek delovanja Intendantice ali ob izrednih okoliščinah.

Zahteva glede poveljstva nad vojaškim osebjem pri Intendantici se vloži pri Vrhovnem poveljstvu, kateremu ostane to osebje v vojaškem pogledu neposredno podrejeno.

Člen 6. Intendantica ima po sedaj za vojaške rekvizicije in za mobilizacijo pomožnih zavodov veljavajočih načinov pravico do rekvizicije imovine oziroma do mobilizacije podjetij in služb, ki se mu vidijo potrebni za izvrševanje Intendantici poverjenih nalog, kakor tudi do mobilizacije civilnega strokovnega osebja za delovno službo.

Člen 7. Intendantica izvršuje svojo pristojnost tudi na ozemljih priključenih Kraljevini s kr. ukazoma z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in z dne 18. maja 1941-XIX št. 452.

Ljubljanci so lani pokadili 67.057.000 cigaret Drava, Morava 49.411.000, Ibar 43.223.000, Zeta 19.603.000 in Neretva 5.825.000. Zadnje cigarete so med bahatimi in petičnimi Ljubljanci tudi še vedno priljubljene. Vseh cigaret so lani Ljubljanci z okolici pokadili 176.110.000. Na posameznika je prišlo lani nad 1120 cigaret.

S cigarami je bilo lani malce slabše. V modi so pri nas sedaj le kratke, portorike in kube, Virzinke so redke in še to iz starejših dobe. Lani so v Ljubljani in bližnji okolici, v kolikor jo glavna zaloga na Vidovdanski cesti zalaga s tobačnimi izdelki, pokadili 3.259.000 kratkih cigar, 2.167.000 portorik in 2.112.000 kub, skupaj torej 7.538.000 raznih cigar.

Sedaj lahko kadilci izbirajo le med savskim tobakom v zavojih in cigaretami. Savskega tobaka je bilo lani prodano 1579 kg. Pipariji so lani porabili 8427 kg tobaka za pipo I. vrste in 6710 kg II. vrste. Tobak za pipo je posebna mešanica, v katero devlejo strastni piparji tudi različna dišča zelišč.

V starih časih so na kmetih bili strastni prežvekovalci posebno trdega tobaka, tako imenovanih klobas. Tobanih klobas je bilo lani prodanih za 679.000 kg. Znamenje, da je na deželi in po mestih še vedno dosti »čikarjev«, klobase pa nekateri rabijo tudi za pipe. Stari Ljubljanci in stare ljubljanske mamice so še vedno vneto ljubiteljice tobačnega prahu za noslanje. Tega tobaka je bilo lani prodanega za 927.000 kg. V stari Ljubljani so slovele posebne »tabakijerice«, v katerih so odlični mestni očeti hranili tobak za noslanje, da so lahko vsakomur vljudno ponudili »eno prizor«.

Taka je približno splošna statistika o tobačnih izdelkih, ki jih je lani prodala glavna tobačna zaloga, ki ima svoje skladišče na Vidovdanski cesti in kamor je ob gotovih dnevih silen naval trafikantov in trafikantini. Je vsak teden tam velikanski blagovni in denarni promet, saj gre skozi roke vsine in večje blagajničarke mesečno nad 4 milijone lir. Množico posla: z denarjem in mora biti zelo previdna, da se ne vstane in hkrati pazljiva, da ji kupci ne prinesejo kakkega pomanjkljivega denarja.

Kakor so izračunali, je lani Ljubljana z okolico izdala za razne tobačne izdelke 42.005.200 lir.

Naj še omenimo, da bo letos poteklo 70 let, odkar se je tobačna režija vselila v sedanje posloje ob Tržaški cesti, prej je bila nekaj let tobačna tovarna v stari cukrarni. Zaposlenih je bilo takrat do 1000 delavk.

Sportne vesti

Pred nedavnim so se zbrali na švedskem najboljši smučarski tekači svetovnega slovesa, da se pomerijo, kdo je boljši. Borba je bila ogorčena. Zmagal je dosedanjí svetovni prvak Alfred Dahlquist, ki je 24 km dolgo progo prešmatal v času 1:35:50. Čas pa je samo za borih 8 sekund boljši od drugo plasiranega Brännströma, Hägglund je privozil šele tretji na cilj. Tekma je bila v švedskem mestu Strömsundu.

Madžarsko predstavništvo v hokeju na ledu je preteklo nedeljo odigralo prijateljsko tekmo z nemškimi hokejskim pravkom Riesserseejem. Madžari so zmagali nepričakovano visoko 6:0, dočim so nekaj dni pred tem v Zürichu izgubili proti švicarski državni reprezentanci s 4:2. Tekmo so gledali v Garmischu.

Kot be-emo, gostujejo koroški boksarji v Monakovem, kjer se vsaj dozdaj prav dobro drže. Zdaj vodijo z 10:6.

Zamolčani Napoleon

Papežu mnogo neprijetnejše, bolj žaljivo in krivičnejše je bilo osmo ponižanje. Znano je, da je bil Napoleon izredno ljubosumen na vse: vso slavo, vso pohvalo, vse slavje je hotel samo zase. Rémusatova piše o njem, da je bil suženj svoje strasti, bal se je vsakega močnejšaka, celo tistih, ki jih je sam postavil, hotel je biti edino središče kroga. Ta nezaupna zavist ga je preganjala in kakor črv razjedala vse njegove načrte.

Napoleon pa je postal ljubosumen tudi na papeža. Ze prvi prihod Pija VII. v Pariz je moral biti ponoči, kajti sprejem, ki bi ga ljudstvo priredilo papežu, kakor je bilo pričakovati, ne bi dovoljeval nikakršne primerjave s tistim, ki ga je bilo dolžno cesarju. Ob tej priložnosti (bilo je nočno potovanje) je Napoleon papeža še pustil na desni, sicer pa je bil zmerom sam na desni. Kadar sta nastopila skupaj, pa naj sta že stala ali sedela, ter tako ravnal zoper najosnovnejše pravilo vladne gostoljubnosti.

Seveda je ljudstvo kljub Napoleonovim prepovedim povsod lepo dokazovalo papežu svoje oboževanje in spoštovanje, ne samo vernike, ampak tudi brezverce je prevzelo nekakšno navdušenje. Consalvi, ki se pač povsod izogibljaje pretiravanja in presežnikov, piše, da so papeževe neustajljive čednosti, njegova ponižnost, modrost in vrljdnost, osvobodile srca ter mu pridobile ljubezne, spoštovanje in splošno oboževanje, ki so ga Parižani vsakokrat očitno dokazovali, kadar koli so ga mogli videti. Tega seveda Napoleon ni mogel prenašati. Zato papežu niti za božič ni dovolil, da bi očitno maševal, saj je moral na ta praznik, kakor piše Consalvi, brati tiho mašo v neki župni cerkvi, prav tako pa mu tudi iz same zavisti ni dovolil, da bi veliko noč obhajal v svoji prestolnici. »Videti je,« piše dr. G. C. Weiss, »kako je bil Napoleon ozkosrčen, kadar je šlo za njegovo častiljubljenost. Hotel je biti edini predmet občudovanja in zanimanja.«

In deveta neolikanost? Če bi se ta posrečila, bi bila ne samo neolikanost, ampak najhujšojša kršitev gostoljubnosti, najhujša zloraba povabila, najnižkotnejša nečednost. Toda papeževi razumni previdnosti se je posrečilo, da je preprečil nameravano nasilje in rešil cerkvenega poglavarja nevarne nastavitve pasti. — Ze od 23. februarja je imel Pij VII. določen način in čas svoje vrnitve v Rim. Odsel naj bi 15. marca z delom svojega spremstva, nekaj spremstva naj bi odpotovalo prej, nekaj pozneje. Napoleon pa ga je vedno zadrževal z novimi izgovori, dokler ni očitno pokazal svojega načrta, da ne misli papežu dovoliti vrnitve v Rim. Kakor je potem sam pismeno izjavil, se je oprijel načrta, naj bi papež prenesel svoj sedež v Pariz ali v Avignon, da bi se ga mogel potem posluževati za svoje politične namene kakor podložnika in da bi mu toliko laže vsiljeval svojo voljo. Na vsem lepem je namreč nekoč prišel nekdo s cesarskega dvora uradno sporočiti papežu, naj ostane v Franciji in naj tam ustanovi svoj sedež.

Na srečo je Pij VII. mislil na to morebitnost, še preden je odpotoval iz Rima, ter se tako pokazal dobrega poznavalca Napoleonovega značaja. Človeku, ki mu je prišel to sporočilo, je odgovoril, da je že vse pripravil za svojo odpoved prestolu, če bi ga Napoleon zadržal v Franciji, in da je njegova odpoved, v redu spisana in podpisana, v rokah kardinala Pignatellija, ki je bil tedaj v Palestini, torej izven območja francoske moči. Tako bi torej, če bi ga kljub vsemu hotel obdržati v Parizu, obdržal v rokah namesto papeža, samo ubogega vernika z imenom Barnaba Chiaramontij. Tako je papež prekrizal cesarjeve načrte. Njegov odgovor so takoj sporočili Napoleonu, ki je sprevidel, da nima smisla zadrževati ga, in mu je dovolil oditi, kar se je zgodilo 4. aprila 1805.

Toda še malo pred svojim odhodom je Pij VII. zvedel, da so znova kršili njegove pravice, kajti s spremnitvijo italijanske ljudovlade v kraljestvo, so postavili v italijansko zastavo papeške ključe, tako imenovana poslašitvica, iztrgana papeški zastavi, pa so razglasili za sestavni in neolijljivi del novega kraljestva.

In še eno ponižanje je moral papež doživeti na potovanju v domovino. Napoleonu se je zahotelo, da je odpotoval pred njim,

zato se je moral Pij VII. na vsaki postaji ustavljati in čakati, da so se vrnili in prišli ponj konji, ki so pred tem prepeljali cesarja.

Tako je Pij VII. dodobra okusil Napoleonovo »gostoljublje« in njegovo hvaležnost za veliko žrtv, s kakršno je ugodil njegovi prošnji!

Silno bridko in žalostno posmehovanje, ki ga je papež okušal na francoskih tleh, je lajšalo samo navdušeno spoštovanje, mrzlično veselje in spoštljivo ljubezen, ki jih je francosko ljudstvo ob vsaki priložnosti dokazovalo njegovi osebi med vsem potovanjem v domovino. Nazadnje so se dne 16. maja, po žalostni odsotnosti 185 dni, pred papežem spet odprla vrata večnega mesta.

Tale dogodek je zelo značilen za skoraj neverjetno navdušenje, s kakršnim se je ljudstvo zbralo okrog papeža: V Chalons-sur-Saône se je neznanska množica zgrnila okrog njegove kočije in vsi so se mu hoteli približati, da bi mu poljubili roke, obleko in noge, tako da ni bilo več mogoče nadaljevati poti. Tedaj sta se dva orožnika, ki sta bila pridržena papežu za spremstvo, domislila vzijata: papeža sta posadila med dvoje konj, ki sta bila vprežena v kočijo, tako da se mu množica ni več upala približati. Toda zgodilo se je, da so bile ženske pretkanjeje od orožnikov. Neka deklica je na primer zlezla konjema med nagomi, da je dosegla in poljubila papeževe noge, ki jih je potem trdno stiskala, da bi jih mogla poljubiti tudi njena mati, ki je prišla za njo in se prav tako splazila pod konji.

Novo trpljenje in zasmehovanje.

V začetku naslednjega leta je Napoleon papežu prizadejal novo trpljenje in zasmeh. S prvim januarjem 1806 (kakor je bilo že prej napovedano z nekim junjskim odlokom preteklega leta) je namreč tudi v italijanskem kraljestvu stopil v veljavo Napoleonov zakonik. To je papeža zelo užalo, kajti ta zakonik je žalil mnogo bistvenih načel, ki jih je zagovarjala Cerkve in — če ne v besedah, pa dejansko — v italijanskem kraljestvu jemal katoliški veri značajne vere.

ČAROVNIČNA

TOMAŽIČ BERANEK

76.

Ob bistrem potočku sredi gozda je mlademu ribiču razbijalo srce v strahu in bojazni, ali bosta še tokrat srečno odnesla pete pred čarovnikom, kakor sta jima prvič ušla kot kapelica in zidar ob cesti.

K sreči mu je čarovnik bil verjel, da ni nikogar videl iti tod mimo, ter je neveljolen zaradi dolge poti v soparni vročini odšel proti domu. Mladi ribič je takoj vrgel palico s trnkom v travo, se pripognil in segel pod kamen, da bi s tresočo se roko ulovil čudovito ribico.

77.

Pod polzkim kamnom je bila za pest velika odprtina v votlinico med kamnito strešico in peskom. Skozi to odprtino je segel z ročico ter s prsti tipal in otipaval... toda, o groza, nič mu ni prišlo v roko. Zelo ga je zaskrbelo: kje je zlata ribica? Kaj pa, če se je deklica ponesrečila?

V tem hipu pa se je pognala pod vodno gladino zlata strela — ribica pod oni kamen naravnost v njegovo trepetajočo in živčne roke in že se iz vode dvignila v zarjo odeta čarovnična hči, njegova sestra in prijateljica. Razprostrla je roki, češ, tu sem zopet živa in zdrava!

Časnikar Janez Gregorin kot odličen plezalec in planinski pisatelj

»Planinski vestnik« priobčuje izpod peresa urednika dr. Arnošta Brileja spominski članek o pokojnem alpinistu, časnikarju in pisatelju Janezu Gregorinu, katerega ponatisnimo v celoti:

Mnogo, mnogo prezgodaj — šele v dvaintridesetem letu svoje dobe — nas je zapustil dne 4. oktobra 1942 alpinist, novinar in planinski pisatelj Janez Gregorin.

Spadal je k oni generaciji naših planincev, ki se je po svetovni vojni zavestno v Kamniške planine in se vneto ukvarjala z malimi in velikimi problemi v stenah tega pogorja. Bili so to poleg Janeza Gregorina njegov brat Miro, pa Modec in Režek, Tarter, Igljic in drugi. Gregorin je bil spočetka samohodec; bržčas je zgodaj spoznal, da samotni popotnik mnogo bolje kot glasna družina prislulne utripa prirode, bolj globoko zajame iz neizčrpnih zakladov njene lepote in laže prodre v njene skrivnosti. Gregorin je postal še pred svojim dvajsetim letom znan plezalec, ki je — ves drzen in podjeten — sam osvojil celo vrsto prvenstev v Savinjskih Alpah.

Kot samohodec je leta 1927 preplezal severno steno Turške gore (vzhodna smer), vzhodno steno Grinčevca z Velikih Podov ter iz istega izhodišča jugovzhodno steno Dolgega Hrbta. Tudi severne stene Jermanovih Vrat se je z uspehom lotil v istem poletju 1927. Dve leti pozneje (1929) je zmagal vzhodno steno Male Rinke in zahodno steno Križa ter varianto v vzhodni steni iste gore. Poslej je plezal skupno s svojim bratom Mirom (severna stena Male Rinke, severni raz Jermanovih Vrat, severovzhodni raz Kompotele, severovzhodna stena Konja, severovzhodna stena Križa), pa tudi s Karlom Tartejem, Igorjem Omerzo ali Francetom Ogrinom (severna stena Ojstrice, vzhodna

stena Male Rinke, jugovzhodna stena Štruce, jugovzhodni raz Štruce, direktna južna stena Kogla). Svoje glavne prvenstvene vzpone je izvršil v letih 1927, 1929, 1932 in 1937, vsega skupaj je rešil sam ali v družbi 21 težkih in najtežjih alpinističnih problemov v Savinjskih planinah. To je bila v glavnem zgodovina zunanega poteka njegovega alpinističnega udejstvovanja ali seznama njegovih alpinističnih činov. — Organizatorno se je udeleževal kot odbornik Akademске sekcije SPD, katere delo je obogatilo s svojimi smelnimi in izvrjnimi mislimi, načrti in predlogi.

Gregorin je znal navdušeno govoriti o planinah. Znal pa je tudi spretno, pripravevalno in dojemljivo pisati o lepota h gora. V »Planinskem Vestniku« se je oglasil prvič leta 1930, ko je priobčil tri nežno občutene razpoloženske slike: »Zimski pohod skozi Turški žlebe«, »V gorah sneži in med« ter »Megale«. Te drobne skice so jasno pokazale njegov talent, ki se je v kasnejših delih, priobčenih zlasti v dnevnem časopisu, razmahnil in razvil do odlične višine. V planinski reviji se je oglasil s člankom »Zahodna stena Križa« (1930, str. 84), ki je čisto plezalsko tehničen opis omenjene ture, in s spisom »Szalay-Gerinov greben Turške gore« (1930, str. 59), ki se odlikuje po gladkem slogu in lahni segavosti. Gregorinovi spisi so pozneje, ko se je posvetil časnikarstvu, očitovali tako izrazito svojstveno noto, tako močan jezik in kazali tako temeljito orientacijo in poznavanje stroke, da smo jim, čeprav so bili čisto napisani anonimno, vedno lahko ugotovili očeta ter jih z užitkom čitali. Med temi povestmi in novelicami bi omenili zlasti »Pot v meglo«, ki obravnava smrtno nesrečo Janše in Mikšiča v Malem hudem Grabnu pod Podi dalje močno skico »Čelešnice«, v kateri je Gregorin dramatično naslikal prvenstveni vzpon na Rženik, in končno »Zavejte v pečevju«, najboljše in najnemara najzrelejšo njegovo delo. Leta 1937, ko je začela družba mladih plezalcev izdajati knjižno zbirko in mesečno revijo »Planinska Matica«, najdemo Gregorina v uredniškem odboru. V reviji je tedaj objavil poleg raznih

pesmi, manjših pripovednih del in duhovitih satiričnih notic članek »Alpinistični razgled« ter v njem opredelil pojma alpinizem in alpinistiko, hkrati pa razložil svoje nazore o pomenu in namenu alpinizma. K istemu predmetu se je povrnil še enkrat, ko je napisal uvod knjigi »V borbi z goro«, kjer je Gregorin z dobrim okusom zbral in odlično prevedel vrsto spisov najbolj vidnih inozemskih planinskih pisateljev. Omenjeni uvod predstavlja Gregorinov konfiteer v pogledu planinstva in kaže, kako naraven, globok in neposreden je bil njegov odnos do gore in gorske prirode. V »Planinski Matici« je tudi kratko registriral poročila o svojih prvenstvenih vzponih. Mnogo njegovih lepih načrtov je šlo, žal, z njim v prezgodnji grob, saj ga je smrt prehitela, preden je mogel dozoriti v moža.

Janez Gregorin je bil podjeten, borben duh, ki je bil ves predan goram. Če si poslušal njegovo ognjevit besedo o planinah, se ti je zdelo, da svoje bivanje v dolini smatra le kot nekaj neprijeten presek med gorskimi izleti in vzponi, pri katerih je šele zaživel svoje polno življenje in ki so njegovo sprejemljivo domišljijo bogatili s slikami in vtisi, katerih siljajni odsev so bili njegovi sicer redki, a jezikovno dovršeni, globoki in pesniško navdahnjeni spisi. S svojimi alpinističnimi čini in svojimi spisi si je postavil spomenik, »trajnejši od bronca«.

»SLOVENCEVA KNJIŽNICA«

se naroča, plačuje ali tudi
kupi posamezne knjige
na Vrhniki na Podlipski cesti 9.

Novo mesto

Naročnike »Slovenca«, »Slovenskega doma«, »Domoljuba«, »Bogoljuba« in »Slovenčeve knjižnice« iz okolice Novega mesta vljudno opozarjamo, da lahko poravnajo naročnino za naše liste v novomeški podružnici »Slovenca«. Istotam se sprejemajo za zgoraj imenovane časopise novi naročniki. Knjige »Slovenčeve knjižnice« dobite po nizki ceni z lepo vsebino v vaše razvedrilo.

Ljubljana

Koledar

Sreda, 10. februarja: Školastika, devica; Sotera, devica in mučenica; Silvan, škof; Viljem, spoznavalec.

Obvestila

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič Tržaška cesta 48.

»Svojeiglavčeka«, zabavna burka s petjem, v nedeljo, 14. februarja ob 3 popoldne v frančiškanski dvorani. Igra je doživela pri dveh razprodanih predstavah izreden uspeh. Občinstvo je prišlo na svoj račun in se je skoraj do solz nasmejal izredni besedni in situacijski komiki. Zanimanje za to igro je vedno večje, zato priporočamo, da si preskrbite vstopnice pravočasno v predprodaji v trgovini Sfilgoj. Opozorjamo, da je to zadnja predstava te igre.

Vstopnice, ki so jih gledališki obiskovalci kupili za »Seviljskega brivca« (za sredo, 10. t. m.), veljajo za »Traviato« za isti dan. Gost, Giuseppe Taddei, član rimske Kraljeve Opere, bo pel v »Traviatu« partijo očeta Germonta.

Pozivamo vse rejce koz, ovac, prašičev, kunccev, perutnine itd., ki do sedaj niso prejeli krmil za živali pri Malem gospodarju. Gallusovo nabrežje 83, da se prijavijo ob določenih dneh v zgoraj omenjeni pisarni zaradi popisa živali in prejemanja krmil. Pisarna sprejema prijave samo dopoldne, in sicer: 15. febr. črke A—G, 16. febr. črke H—L, 17. febr. črke M—R, 18. febr. črke S—Z, 19. februarja zamudniki.

Identiteta zastavljenih predmetov bo v petek, 12. t. m. ob 15 v uradnih prostorih mestne zastavljalnice na Poljanski cesti 15. Opozorjamo, da je z odločbo Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino 2% odpravnina zvišana na 4%. Zastavna doba predmetov ostane natanko šest mesecev ter po preteku te dobe predmeti zapadejo.

Simfonični orkester pod vodstvom dirigenta Draga Maria Sijanca izvaja na VIII. simfoničnem koncertu prihodnji ponedeljek dela naslednjih skladateljev: Weber, Liszt, Puccini, Fibich, De Micheli, Čajkovski. Predprodaja za ta koncert se bo začela jutri, v četrtek zjutraj v knjižarni Glasbene Matice. Občinstvo prosimo, da vzame na znanje, da smo zvišali ceno posameznim sedežem za 1 liro. Stroški s simfoničnimi koncerti so porasli, predvsem zaradi tega, ker sodeluje sedaj v orkestru 66 do 68 članov, dočim je štel simfonični orkester ob začetku sezone 53 članov. Koncert bo v ponedeljek, 15. t. m. ob pol 7 zvečer v veliki union-ski dvorani.

Ko je pianistka, Emilija Dernovškova, prvič nastopila v naši sredini, decembra 1941, leta, na intimnem koncertu Glasbene Matice, je napisal kritik Marijan Lipovšek naslednjo oceno: Težino zadnjega intimnega koncerta Glasbene Matice je imela pianistka Emilija Dernovškova. Pokazala je gladko tehniko zavidljive višine, jako lep, neustiliv ton in dokašnjo zrelost v interpretaciji. Skromnost, s katero pianistka pri vsem svojem velikem znanju nastopa, je gniliva in kaže nieno visoko notranjo kulturo. Prihodnji koncert pianistke Dernovškove bo, kakor že javljeno, v petek, dne 12. t. m. ob pol 7. uri zvečer v mali filharmonijski dvorani. Za ta svoj nastop si je izbrala Martinucciho Tarantello, Sukove Poetične slike, dalje Fantasio, ki jo je napisal De Falla, Chopinov Impromptu in Valček ter Lisztovo efektivno skladbo Po čitanju Danteja. Na koncert opozarjamo. Vstopnice v knjižarni Glasbene Matice.

Prijetno boste razpoloženi v nedeljo, 14. februarja ob duhoviti zapletli laži v Goldonijski veseligradi: »Lažnivec«, ki jo bo vprizoril Rokodelski oder v nedeljo ob 5. popoldne. Preskrbite si vstopnice v predprodaji!

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 10. februarja ob 17.30: »Deseti brate. Red Sreda.

Četrtek, 11. februarja ob 17.30: »Mirandolina. Premiera Red Premierski.

Petek, 12. februarja: Zaprt.

Opera:

Sreda, 10. februarja ob pol 17: »Traviata«. — Izven. Gostovanje člana rimske Kr. Opere, baritonista Giuseppea Taddeja. Cene od 40 lir navzdol.

Četrtek, 11. febr. ob 17: »Thaïs. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Petek, 12. febr. ob 17: »Zemlja smehljaja«. Opereta, Red A.

ROKODELSKI ODER

Nedelja, 14. februarja ob 5. uri popoldne: »Lažnivec«. Opozorjamo na predprodajo vstopnic, ki bo na dan predstave od 10.—12. in dve uri pred predstavo v društveni pisarni, Petrakova 12-I. desno.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

Ela ga je prokinila s tako obupano kretnjo, da se mu je zamislila. »Kaj naj storim za njega. Kako naj mu pomagam?« ga je vprašala. »Vsakdo mi hoče pomagati. Vi, gospod Johnson, in mislim, da tudi gospod Elk. Ampak to je nemogoče. Morda se vam bo zdelo smešno, če se toliko zavzemam za denarja, ki jih počenja v mladostni lahkomišelnosti, toda vse to je preveč za me in gotovo je preveč tudi za očeta.« Kakor da bi bila uganila njegove misli, ga je nenadoma vprašala: »Ali je ta gospodična Bassanova ljubka? Mislim namreč, ali je vredna Rayovega poznavstva in ali morda ne bo slabo vplivala nanj?«

»Zelo zapeljive zunanosti je,« je odgovoril Dik po kratkem odmoru.

Ela je opazila, da se Dik izmika pravemu odgovoru in zaradi tega pretrgala razgovor o gospodični Bassanovi. Povedala mu je o obisku pri Ezri Maitlandu in Dik je mirno poslušal njeno pripovedovanje.

»On je nebrusen diamant,« je rekel. »Elk ve nekaj o njem, česar pa meni ače izdati. Elk ima namreč navado, da svojim predpostavljanim marsikako najnost zamoli, če raje pa odkrije kakega zločinca.«

»Čemu pa nosi Maitland rokavice v

uradu?« je nepričakovano vprašala Ela.

»Rokavice? Tega pa nisem vedel,« je dejal presenečen.

»Ko je dvignil roko, da bi se pogladil po bradi, sem to opazila. In dalje sem še videla, da ima na zapestju leve roke neko tetovirano znamenje, ki je gledalo izza rokavice. Videla sem glavo in žabje oči.«

»Ali ste to zagotovo videli, ali pa si to vse morda le domisljate, gospodična Bennetova?« jo je vprašal Dik. »Zdi se mi, da nas vse žaba spravlja v nervozno.«

»Točno sem videla, saj sem bila le nekoliko korakov oddaljena od njega,« je Ela vztrajala pri svoji prejšnji trditvi.

»Ste govorili o tem tudi z Johnsonom?«

Ela je odkimala.

»Zdaj pa se spominjam, da je tudi Ray rekel, da nosi gospod Maitland polt in pozimi v uradu rokavice.«

Te trditve so Dika presenetile. Zdelo se mu je naravnost neverjetno, da bi lastnik tako ugledne in bogate palače in tako velikega koncerna bil v zvezi z družino pobožnih barab. »Kdaj pride vaš brat domov v Horsham?« je vprašal z namenom, da bi pogovor obrnil v drugo smer.

»V nedeljo,« je rekla deklica, »saj je tudi očetu obljubil, da bo z nami skupaj pri kosilu.«

»Ali bi bilo mogoče, da bi še mene povabili kot četrtega?«

»Vi boste potem že peti, kajti tudi gospod Johnson bo prišel,« je dejala smeje. »Na, gospod Johnson pride tudi. Ubogi gospod Johnson se očeta boji. Jaz pa mislim, da je ta strah nekaj čisto nepotrebnega. Kar se tujih ljudi tiče, je podoben moj oče gospodu Maitlandu; ki tudi ne mara tujih ljudi okrog sebe. Na vsak način pa vas povabim,« je dejala. Veselje je sijalo obema iz oči ob misli na nedeljsko veselje svidenje in skupno bivanje v Horshamu.

Zvečer je prišel Elk, ko se je Dik pravkar namenil preobeči za v gledališče. Dik mu je omenil Elin sum. V njegovo največje razočaranje in presenečenje pa te vesti niso Elka prav nič spravile iz ravnotežja.

»Bilo bi možno, da je, še bolj pa, da ni pripadnik bratovščine žab. Stari Maitland je bil v mladosti mornar, to je zapisano v njegovem življenjepisju, ki je še ohranjen. Pred dvajsetimi leti je izšel v dnevniku kratek članek, ko je kupil zelo drago parcelo, na kateri je pozneje sezidal to krasno palačo. Reči pa vam moram, dragi gospod Gordon, da bi o starem Maitlandu vse verjel, kar bi kdo rekel, in nič me ne bi presenetilo. — Ljudje, ki zaslužijo milijone, niso povsem normalni.«

V tem tednu je bila Gordonova pozornost na žabjo bratovščino usmerjena na neko drugo, posebno nalogo. V torek ga je poklical tajnik zunanega ministrstva in v njegovo najvišje zažudenje ga je sprejel celo sam minister. Vzrok temu razgovoru je bil tale:

»Kapetan Gordon,« je dejal minister, »iz Francije pričakujem kopijo trgovskega sporazuma, ki je bil sklenjen med nami, francosko in italijansko vlado. Sila važno je, da dospe ta dokument varno in tajno v moje ministvo, ker je — to vam čisto zaupno povem — treba narediti neke popravke o tarifah. Največje važnosti je, da boste kraljevega sla, ki bo prinesel ta dokument, skrbno čuvali, in želim, da bi bila navadna policijska služba pomnožena ter vas tudi zaradi tega pošiljam v Dover slu nasproti. Sicer to ne spada popolnoma v vaš delokrog, toda vaše izredne sposobnosti in obveščevalni službi med zadnjo svetovno vojno mi dajejo najboljše jamstvo, da boste stvar opravili tako, kot je treba. Trije člani francoske in angleške tajne policije bodo spremljali sla do Dobra, medtem ko boste vi in vaši organi prevzeli dolžnost čuvanja od Dobra pa tako dolgo, dokler ne bo ta važen dokument zaprt v safeju mojega ministva.«

Kot vse podobne naloge, se mu je tudi ta zdela neznanimiva. Sla so dočkali v Dobra na pomolu, spremljali v Pulmanov voz, ki je bil rezerviran zanj, in dva člana Scotland Yarda sta

ves čas med vožnjo hodila po hodniku gor in dol.

Na Viktorijinem kolodvoru jih je že čakal policijski avtomobil in oboroženo spremstvo. Sel in Dik sta vstopila v avto ter po kratki vožnji dospela v ministrstvo zunanjih zadev, kjer je ministrski tajnik v njegovi navzočnosti pregledal pečate ter pred njegovimi in šef-inspektorjevimi očmi, ki je vodil vse spremstvo, položil dokument v safe in ga zaklenil. Zunanji minister je izjavil Diku, ko so že odšli ostali udeleženci: »Ne morem verjeti, da bi naši prijatelji žabarji imeli kak interes na tem dokumentu. In vendar so bili prav žabarji vzrok, da sem bil pri prevozu tega dokumenta tako pazljiv. — Ali niste našli nobene nove sledi za Genterjevimi morilci?«

»Nobene, ekscelencija, v kolikor mi je znano. Domači zločinci vohne ne spadajo v moj delokrog in noben zločin ne pride pred državnega pravnika, preden ni temeljito dognan in dokler ni mogoče zločinca obtožiti.«

»Zelo obžalujem,« je rekel minister. »Bilo bi mi jako ljubo, če bi se z zadevo žabarjev ne bavil le Scotland Yard. Ta bratovščina bo namreč kmalu velika nevarnost za javni red in mir, tako da smatram, da bi bilo kar dobro, če bi se s to zadevo bavil tudi še kak poseben oddelek.«

Diku je bilo na jeziku, da bi njega ta naloga izredno veselila in zanimala, ampak ni hotel z besedo na dan.

Finska se že zdaj skrbno pripravlja

za primer, če bi ostanki sovjetskega vojnega brodovja, ki je zdaj vklebano v led, skušali obnoviti svoje napade

V finskih mornariških krogih razmišljajo že zdaj o ukrepih, ki bi bili potrebni za primer, če bi ostanki sovjetskega brodovja začeli spet nastopati po Baltičnem morju ter napadati finske in druge ladje, ali vsaj ogroziti pomorski promet v vzhodnem delu Baltičskega morja.

Lansko poletje se je sovjetska vojna mornarica meseca avgusta umaknila na skrajni konec Finskega zaliva in od ondod se ni več ganila. Le nekajkrat je s svojim topništvom obstreljevala nemške postojanke pri Oranienbergu ter finske pri Terijokiju. Pri teh dveh nastopih, ki pa nista rodila nobenih uspehov, so Sovjeti izgubili sedem topničark, od katerih jih je bilo pet potopljenih, ostali dve pa težko poškodovani.

Negibljenost sovjetskega brodovja je treba pripisovati v prvi vrsti popolnemu pomanjkanju nafte, ki bi bila potrebna za ladijske nastope, do-

čim so druge večje ladje v Kronstadtu, kjer jih popravljajo, zakaj nemška artilerija jih je v večkratnih napadih precej poškodovala.

Petrograd je še vedno brez prometnih zvez z ostalo Rusijo in tistega nekaj materiala, ki prihaja zdaj tja, morajo dovažati čez zamrznjeno Ladoško jezero. Gre za manjše prevoze, ki pa ne morejo v zadostni meri zalagati ruske ladje, zasidrane v vzhodnem koncu Finskega zaliva, z vsemi potrebnimi stvarmi.

V finski prestolnici smatrajo, da bo sovjetsko brodovje, čim se odtaja Finski zaliv, skušalo obnoviti svoje napade po Baltičnem morju. Velike ruske ladje pa bodo ostale še dlje na svojih oporiščih, medtem ko bodo podmornice in manjše ladje na ta ali oni način skušale motiti plovbo ob finski obali. Sprito teh groženj se finske letalske in pomorske sile hitro pripravljajo, da bi lahko vsak trenutek uspešno nastopile proti prebuženemu sovjetskemu ladjevju.

Zabavna zgodba o Amadúju, senegalskem modrijanu

Mož, ki je v prejšnji svetovni vojni na solunskem bojišču nesmrtno zasovražil francoskega generala Sarraila, »morilec Senegalcev«

»Vedel sem, kje ga moram uštipniti, da ga bo zabolelo,« piše neki Gianni Pinguentini v večerni izdaji »Piccolac«. »Treba ga je bilo spomniti le na francoskega generala Sarraila, tistega, ki se je v prejšnji svetovni vojni mudil na eolunskem bojišču. Nikogar ni bolj imel v želodcu, kakor vprav tega moža. Čim je zaslišal ime tega francoskega generala, je skočil pokoncu, kakor konj, če ga nepričakovano ošvrkneš z bičem.

Mož je bil že precej star, natne šestdeset let. V njegovem obrazu, obrazu razumne opice, so bile zareze globoke brazde. Njegovi mehki lasje so bili precej osiveli, redke kocine na njegovi bradi pa povsem bele. Imel je nekam ovenele ustnice, vijoličaste kakor kakšne preveč zrele fige. Odet je bil v dolgo belo senegalsko haljo, ki je delala njegovo polt še temnejšo, kakor pa je bila v resnici. Ogromna stopala so počivala v dolgih copatah iz rdečega usnja.

Pri Solunu je bil Amadú — kakor je bilo ime temu zanimivemu možu iz črne Afrike — v prejšnji svetovni vojni narednik, ki je poveljeval oddelku »senegalskih strelcev«. Od takrat je nesmrtno sovražil maršala Sarraila, poveljnika zavezniškega ekspedicijskega zbora na Bliznjem Vzhodu. Dal mu je vzdevek

»morilec Senegalcev«

»Veš, — je dejal — za ženo je imel Judinjo in zato je smrtno sovražil nas muslimane. Nikdar ni bilo niti trenutka oddiha. Vedno smo bili v prvi bojni vrsti, v ognju. V nekem zasebnem razgovoru se je izrazil, da se niti en Senegalec ne sme rešiti z macedonskega bojišča. Toda, takšnih misli je bil on.«

Naj bo tako ali drugače, res je, da so se »senegalski strelci« upirali in da so bili zaradi tega zdesetkovani. »Sarrail — je dejal Amadú — je z nasmehom na ustnicah vztrajal pri tem, da je treba Senegalce postreliti.«

In vendar so bili Senegalci najboljši vojak, vsaj v boju na nož, in kadar se je bitka odigravala kje v nižini. Za vojskovanje po hribih na tem bojišču pa so bili Italijani najboljši. Ko sem videl Italijane, kako so se borili po macedonskih hribih — je pripovedoval Amadú — niti za trenutek nisem podvomil v italijansko zmago v Abesiniji, čeprav so časopisi pisali o italijanskem vojaku vse mogoče izmišljotine. Kakor divje koze, tako so Italijani preskakovali gorske pečine v Macedoniji in mi Senegalci smo kar strmeli.«

Sicer pa so te Amadújeve besede potrdili tudi bolgarski, srbski in angleški vojaki, ki so se tedaj borili na solunskem bojišču. Tudi ti so izpovedali, da so se italijanski vojaki na tem bojišču borili bolj kakor drugi.

Edina razlika

Naravnost bedasto je, — je nadaljeval Amadú — če afriški domačini mislijo, da bi se lahko uspešno upirali kakšni evropski vojski. Črnci se znajo boriti in uporabljati strelno orožje, to že. Toda, kaj pa potem, če se to orožje pokvari? Kdo ga jim bo popravil, da bo spet brezhibno delovalo? In strelivo? Kdo jim bo dal letala, topove, avtomobile in drugo? Go-

tovo ne Afrikanci, ki ne znajo dosti drugega, kakor graditi borne koč iz vej in drevesnega listja.

Seveda je bil Amadú, kakor še toliko drugih Senegalcev, francoski državljan. Prav tako smešno je to, — je dejal — kakor če bi tebe naredili za senegalskega državljana. Kdo naj človeku spremeni njegovo polt? Edino, v čemer se razlikujem od zamorca, ki ni francoski državljan, je to, da jaz plačujem 100 frankov takse, on pa samo 50.

Sicer pa, če je Alah ustvaril belokožce in zamorce, je že moral imeti kak razlog zato. In takšni morajo tudi ostati. Za belokožca je bela žena, za črnca črna. Bil sem v Parizu in v Marseillu med in po prejšnji svetovni vojni. Imel sem dosti prilike, priti v stik s Francozinjami. Toda nikdar mi ni bilo na tem, da bi katero spoznal. Tudi se nisem vedel tako, kakor se vede toliko Evropejcev, ki si domišljajo, da so največji lepote. Ne zavedajo pa se ti ubogi ljudje, da se jim celo zamorci smeji jo.

Ženskam naj bi Alah skrajšal jezik in »zdaljšal« pamet

»Koliko žena pa imaš, Amadú?«

»Samo eno in sem zanj Alahu hvaležen. Ženska ima pretesne možgane, da bi lahko kaj več stvari spravila vanje. Čim se nečesa domisli, je že mnenja, da mora to povedati tudi drugim. In potem govori in govori brez konca. Moja žena me že od svojega osemnajsetega leta dalje neprestano nagovarja, naj se vrnem v Senegalijo, češ da tu v Gvineji nimam nobenih sorodnikov, nobenih prijateljev, da bi se z njimi lahko kaj pogovorila. Toda — naj ji Alah skrajša jezik in ji da malo več pameti — naj se vrnem domov ob kateri koli uri, vselej jo najdem pri klepetanju, okrog nje pa so zbrane še druge »madame«. Toda, zakaj naj bi se zdaj vračal v svojo domovino? Kdo me bo še prepoznal? Tu v Conakryju imam svojo službo (nadzoroval je delavce, ki so bili zaposleni pri razkladanju ladij) in sem se že navadil tukajšnjega življenja. Veš, človek se navadi vsega, tudi na jezik svoje žene.«

Res, Evropa je lepa, toda...

»Kaj pa, ali ti Evropa, Francija ugaja?«

»Francija? Da, to je lepa dežela. Lepe ceste in trgi, ki so široki in gladki kakor kakšna dvorišča z našimi mošejami. Palače, tovarne, visoke hiše, v katerih ni treba hoditi po stopnicah, pač pa se lahko poslužiti dvigala. Pritisneš na gumb in čez nekaj trenutkov si že v gornjem nadstropju. In koliko avtomobilov je tam! Dalje vlaki, ki vozijo s takšno hitrostjo, kakor beži gazela, če jo kdo zasleduje. Cestna železnica. Lepo oblečeni moški in ženske. Toda, povej mi vendar, čemu služijo vsa ta iznajdljivost, s katero se v Evropi ponašate moški in ženske?«

»Povej mi vendar, čemu nosijo moški tiste visoke in trde ovratnike, ki človeka tišče za golteanc, kakor bi ga hoteli zadušiti? In če si vtaknete v usta kak večji zaloga, kako ga vendar morete pogoltniti? Nekaj najbolj nesmiselnega pa so vaši čevlji. Če bi ti vedel, koliko sem trpel, preden sem se navadil na čevlje, ko sem bil vojak! Prava muka je imeti na nogah

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

227
Petronijevim besedam je odgovoril šum, ki se je v kolobarju širil na vse strani, kakor če vržeš kamen v vodo. Nato so se začeli oglašati kriki, ki so se prevrgli v vesoljino, oglušujoče tuljenje: »Panem ei circenses — kruha in iger!«

Petronij se je zagnil v togo ter v beli obleki nepremično stal nekaj časa med valujočo množico, podoben marmornemu kipu. Naposled je vzdignil roko in dejal: »Obljubljam vam kruha in iger, toda zdaj vzklíkajte na čast cesarju, ki vas redi in oblači, potem pa pojdite spat!«

Nato je obrnil konja ter odjezdil. Ljudski srd je bil pomirjen.

228
Ko se je spet vrnil na vodovod, je pomiril cesarja in njegove, ki niso razumeli, kaj pomeni zadnje burno vpitje Neron, ki je oddahnil in mu bil nelzrečeno hvaležen. Ko si je opomogel, mu je položil roko na ramo ter ga vprašal:

»Povej mi odkritosrčno, kakšen sem se ti zdel, ko sem prepeval?«

»Bil si vreden tega prizora in prizor je bil vreden tebe,« mu je dvoumno, a vendar laskavo odgovoril Petronij, potem pa se zazrl v požar, rekoč:

»Oglejmo še malo stari Rim — ter se poslovimo od njega.«

čevlje, kakršne nosite vi Evropejci. To čutiš zlasti takrat, kadar se ti kam zelo mudi. In potem vaša naveda, da se hočete ubraniti sonca s sončniki, klobuki, slamniki in temnimi očali? Če bi bilo sonce človeku škodljivo, bi Bog prav gotovo poskrbel, da bi človeka primerno zavaroval pred njim, kakor je zavaroval nekatere živali, ki jim sončna vročina res škodi. Te živali so že po naravi navajene na nočno življenje ali celo na življenje pod zemljo. Ljudje pa niso niti hijene, niti črvi!«

Vljudnost za vljudnost

»Dragi Amadú, do nas Evropejcev pa res nisi preveč vljuden.«

»Mon cher, po pravici ti povem, da ne čutim prevelike potrebe, da bi bil vljuden. Sicer pa, ali ste bili tudi vi belci vedno vljudni z nami. Da, priznam, včasih nam Francozi res delajo poklone, a vselej je tedaj, kadar so se hoteli norčevati iz nas. Toda, kadar mislijo, da

jih ne slišimo ali ne razumemo, nas imenujejo črne opice, makake ali še hujše.

Enkrat »monsieur«, drugič »črna svinja«

Toda, koliko lepih trgovin, gostiln, kavarn, polnih ljudstva, je v Franciji! Pri nas v Afriki vsega tega nimamo. Le revne vasi z bornimi kočami. Toda, mon vieux, kadar je pri nas kdo lačen, si utrga kjer koli banano ali kakšen drug sadež in ga poje ali pa mu kdo drugi brž postreže z jedjo. V Franciji pa je bilo takrat, ko sem bil vojak, drugače. Dokler je imel človek kaj denarja, si lahko dobil vse, kar koli si si pozelel. Pravilo je bilo: »monsieur, ko pa je denar pošel, nisi dobil nobene stvari več. Če si koga kaj prosil, te je hitro nagnal s »črno leno svinjo«, in če se le nisi dal oganiti, so poklicali policijo. Vidite, tudi v tem je razlika med nami Senegalci in »omikanimi« Evropejci.

TONE GLAVAN:

Zemlja je zadihala

IZVIRNI ROMAN

V bolesti se je prijel za glavo in večkrat mu je bilo žal, da se je tako odločil. Skušal se je otresti vseh predstav, letal kakor blazen okoli, da so se mu vaščani čudili, a miru ni našel. Najbolj ga je skrbel Minka. Tako žalostno ga je vedno gledala, kot bi se zanj bala in trepetala. Še ko je odhajal k vojakom, ni bila tako. Venomer mu je govorila o nekih slutnjah. Da, in kadar ona kaj slut, se navadno zmerom izpolni. Slutnje Minke ne varajo. Tolikokrat jih je že občutila na svoji koži ali pri materi ali pri očetu. »Ne hodi! Kako drugače uredite mu je svetovala, a Boštjan je vztrajal trdostravno pri svojem. Tudi on je bil trdoglav, trd in nespremenljiv značaj, tudi v slabem. Kadar se je odločil, da nekaj ukrene, ni odstopil niti za las. In tega se je za bodočnost, ko bosta z Boštjanom skupaj, Minka zelo bala. Bala se je njegove nespremenljivosti. Kaj, ko bi se katerikoli tako zaletel, da bi bilo potlej v njegovo škodo? — je šlo po njenem sreč kot nekaka bolečina. Večkrat ga je karala zato. Obljubil je, da se bo spremenil, toda kadar je spet kaj prišlo, je napravil po svoji glavi. Ljudi take vrste ne moreš spreminiti. Tudi Boštjan sam se je tega dobro zavedal... Saj bi se morda premislil zaradi nje ali sebe samega, a samo zaradi ljudi se ni hotel. S prsti bi kazali nje; pogledje ga, zbal se je, kika ga je pregovorila, kar kika naj prične nositi... Rad bi, a ni mogel. V glavi je imel že drugi načrt, kako bi lahko kupil pol grunta pod Prelesjem, a ga Minki niti omenil ni, ker bi ga potlej le preveč silila, naj nikar ne hodi v Ameriko, ko ima vendar doma tako ugodnost. Boštjan je ostal trden. Svoje misli, da bi ne šel v Ame-

riko, je enkrat za vselej odgnal iz svoje duše. Kadar so mu prišle spet v vas, jih je odpodil siloma in mislil s težavo na kaj drugega, dokler se mu niso nove misli zadlele domače in naravne... Tak je bil Boštjan, taki vsi Jernejci! — Minka se mu je smilila. Kadar sta zvečer stala skupaj ali sedela za njihovo domačijo in gledala v zvezdnato nebo ali poljasne hribe in temne hoste, je Minka vselej molčala. Govoriti ni mogla, slutnje so ji stiskale srce in dušo. Opravičevala se mu je in Boštjan jo je razumel. Iz vsega tega je sklepal, da ga ima zelo rada. Videl je, da neizmerno trpi, trpi zaradi njega in njegove hudomnosti. Skušal jo je tolažiti, a besede so mu ostale samo v sreč. Kmetje ne znajo tolažiti, ker so preboječi in presamosvoji. Vsak nosi bolečino sam in je ne razlaga drugemu. Kadar tolaži, te kliče z lepimi imeni, to je vse in zelo veliko... Tak je bil tudi Boštjan. Nerodno je objemal Minko, jo klical po imenu, jih pomanjševal in jo gugal kakor otroka... Na ta način je tudi Minka vedela, da jo Boštjan ljubi... Pa tudi ona mu ni omenila, da se najbolj boji trenutka, ko bo vlak zapiskal, potegnil in ji odpeljal drugega proč, daleč v Ameriko onstran morja.

Z očetom tudi nista govorila. Stari se je vedno napravil, kot da ga ne vidi. In Boštjan bi rad govoril z njim, a videl je, da oče ne želi imeti več opravka z njim. Da bo šel v Ameriko, je zvedel pri vaščanih. Boštjan se je odkrito bal, da bo ostal stari vedno tak. Poznal ga je kakor sebe. Ko je postavil sebe na njegovo mesto, je uvidel, da bi bil sam prav tak. Iz tega je ugotovil, da mu ne bo podal pri slovesu niti roke, ne, niti ne bo šel gledat za njim na ogel hiše ali na kraj hodnika. Še zmenil se ne bo zanj.

Kljub temu je vendar poskusil:

»Oče, v Ameriko pojdem. Čez teden dni.«

Stari Jerneje mu je obrnil hrbet in klenko pljunil.

»Čuj, oče! V Ameriko pojdem.«

Oče je grdo zarenčal in ni izgovoril besede. Ko je spoznal, da ne bo ničesar opravil, je opustil sleherni namero. Da, pri slovesu mu bo že ponudil roko, a če je ne bo hotel, njemu nič mar. V tistem trenutku ni občutil do očeta nikake ljubezni ali vsaj sočustvovanja.

Ne, tudi sovražil ga ni. Imel ga je za človeka kot druge, ki jih srečaš po svetu: na cesti, v krčmi ali v cerkvi... Njegovega dejanja mu ni prav nič zameril.

Z bratom je opravil čisto na kratko. Ustavil ga je, ko je šel pokladat živini.

»Ti, v Ameriko pojdem.«

Miha je zarenčal in ga grdo pogledal.

»Si slišal?«

»Hudič naj te odnese v dno pekla, ne pa v Ameriko! Zgini, kamor hočeš! Zadnji čas je, če ne te bom nadretil z gnojnimi vilami čez prag. Tukaj nimaš ničesar več iskati. Sedaj sem jaz gospodar, je ponosno povedal in se udaril s pestjo po sebi, da je volto zabobnelo.

Boštjan je brez besede odšel. O vsem tem je Minki molčal.

Tisti teden je hitro minil. Boštjan se je mrzlično pripravil in delal po Minkinih navodilih. V resnici ni vedel, kje se ga glava drži. Če bi ne bilo Minke, bi polovico pozabil, napravil napačno ali kakor koli že.

Oba sta trepetala in se bala zadnjega dne, a molčala sta drug drugemu. Poglavitne stvari sta se pomenila že prej.

Nenadoma je zaprosil Boštjan:

»Minka, prosi očeta, če smeš z menoj do Ljubljane.«

»Bom.«

Prosil ga je in po kratkem obotavljanju ji je dovolil.

Noč pred odhodom je bila za oba strašna. Minka se je premotavala po postelji, tiho ihtela, vmes molila in gledala skozi okno v gluho zvezdnato noč. V duši so ji brneli misli. Grozne predstave je imela in sleherne se je bala kakor temne pošasti. Mati, ki je čula poleg nje, jo je pustila v miru, naj trpi sama... — Boštjan sploh ni šel spat. Sprehajal se je po domačem vrtu, napenjal oči proti vinogradom v Liscu, iskal med sivkasto temino domačo zidnico, da ga je stiskalo v spominih.